

Нестерович Олексій Сергійович
доктор філософії,
проректор з навчально-виховної роботи
та соціального розвитку
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ СПОРТУ

Публікація присвячена дослідженню Європейської моделі фінансування спорту на прикладі досвіду Естонії та Австрії. Автор визначає особливості системи управління розвитком спорту в кожній з країн. Зроблено висновок про необхідність впровадження у вітчизняну систему фінансування спорту системи грантів.

Ключові слова: спорт і фізична культура, фінансування спорту, Європейська модель.

Спорт є основою формування ефективної молодіжної політики, забезпечення зниження соціальних видатків бюджету на медицину, мінімізації економічних наслідків, що викликані професійними захворювання у працездатного населення. Пріоритетність цієї галузі для системи публічного управління визначається роллю фізичної культури та спорту у суспільному розвитку [1]. Проте, серед головних проблем галузі виступає неефективність фінансування.

Українська система розвитку спорту базується на радянських механізмах, де кошти платників податків витрачаються на підтримувальне фінансування спорту, а не на його розвиток. Така система не працює в ринковій економіці і вимагає переведення фінансування спорту на європейську модель.

Європейська модель – це загальний термін для різноманіття підходів в різних країнах та містах, які об'єднані спільними рисами. Кожна європейська країна має свої особливості, зумовлені унікальністю історії їх становлення та розвитку. Різноманіття моделей фінансування спорту вимагає повноцінного дослідження для визначення найефективніших європейських моделей управління, розвитку та фінансування спорту.

Європейська модель спортивного управління базується на мінімальному втручанні держави у спорт і розвинутих механізмах фінансової підтримки спортивною спільноті. Спортивна система часто зображується у вигляді піраміди, у фундаменті якої знаходяться спортивні клуби. В європейській моделі під клубами розуміють неприбуткові громадські організації (non-profit organizations), а не комерційні клуби [2]. Більш того, саме факт того, що спортивні клуби ЄС – це не бізнес і є фундаментальним для розуміння європейської моделі поняття автономії в спорті.

Так, організація спорту в Естонії історично побудована навколо клубів – добровільних громадських організацій. Окремо в бюджеті закладено фінансування на підтримку міжнародних та місцевих змагань, що проводяться федераціями та клубами, та інвестиції у спортивні об'єкти та на інфраструктуру.

Місто Таллінн реалізує задачі щодо розвитку спорту двома шляхами: гранти клубам та членство клубів у Талліннській спортивній школі.

Гранти на спортивну діяльність направлені на підтримку клубів, що надають послуги дітям від 7 до 19 років і людям з інвалідністю. Заявки на грант подаються раз на рік через онлайн систему міста. Комісія з 7 людей розглядає заявки та приймає рішення. У випадку позитивного рішення з клубом підписується контракт. Умови для отримання гранту: мати щонайменше 25 постійних членів, в клубі працюють тренери щонайменше 4-ї категорії, послуги мають надаватися не в межах спортзалів (не «оздоровчий спорт» чи аеробіка) [3].

Після закінчення періоду гранту клуб має надіслати звіт та всі банківські виписки до спортдепартаменту. Той, в свою чергу, може проводити позапланові перевірки і вимагати документи, що підтверджують цільове використання коштів. У разі невиконання умов гранту контракт скасовується, а кошти підлягають поверненню. Крім того накладається заборона на 3 роки на отримання грантів про що публікується інформація на сайті міської ради.

Таллінн використовує схему коефіцієнтів для вирахування суми підтримки для кожної заявки на грант. Туди входять такі параметри, як кількість членів, вікові групи, тип спорту, пріоритет спорту, рейтинг у федерації свого спорту, кваліфікації тренерів та рівень клубу.

Досвід фінансування та організації спорту і фізичної культури іншої європейської країни – Австрії, розкриває свою складну систему управління. Вона має одну з найзаплутаніших систем організації спорту в Європі. На ряду з федераціями, регіональними та місцевими асоціаціями, існує три загальнодержавні рівноправні асоціації – ASKÖ (Австрійська асоціація спорту та фізичної культури - Arbeitsgemeinschaft für Sport und Körperkultur Österreich), ASVÖ (Австрійська загальна спортивна асоціація - Allgemeiner Sportverband Österreich) та SPORTUNION (перейменована у Австрійську Спортивну Спілку у 2002-му) – з громадською організацією BSO над ними. Таким чином, кожен клуб Австрії належить як до федерацій зі свого виду спорту, так і до однієї з трьох асоціацій. На національному рівні існує зазначена громадська організація «Австрійська Федеральна Спортивна Асоціація» (Österreichische Bundessportorganisation, BSO), яка складається з представників федерацій та трьох спортивних асоціацій [3].

Управління системою спорту у Відні (Австрія) реалізується муніципальним департаментом «MA51», який має 3 головних напрямки: муніципальні спортзали, популяризація спорту, розвиток спортивної інфраструктури. Розвиток та популяризація спорту відбувається за рахунок надання грантів спортивним клубам. Департамент Відня пропонує спортивним клубам 3 види грантів: 1) на оренду спортивної інфраструктури; 2) на проведення спортивних заходів; 3) на проекти для популяризації спорту. Рішення про надання гранту приймає комітет MA51 шляхом оцінки якості поданої заявки, важливості проекту для міста, визначення цільових груп, які проект залучає до спорту, та інших факторів [3].

Одержувач гранту зобов'язаний подати звіт щодо реалізації проекту та надати детальні виписки витрат. У разі неможливості доведення цільового використання коштів, вони мають бути повернуті. Крім того, департамент MA51 має право проводити перевірку чеків та інших документів. У разі невиконання умов надання гранту фінансування припиняється, і клуб повинен повернути отримані кошти. За серйозні порушення клуб може бути виключений з подальших програм фінансування.

Європейська модель фінансування спорту демонструє ефективний підхід до підтримки спортивних клубів та федерацій з мінімальним державним втручанням, зосереджуючи фінансування на розвитку спорту через надання грантів. На відміну від української системи, фінансування спорту в Європі підтримує незалежність спортивних організацій, зокрема неприбуткових клубів, що дозволяє їм ефективно спрямовувати кошти на спортивні ініціативи та розвиток інфраструктури. Приклад Таллінна та Відня ілюструє чітко структуровані механізми виділення грантів, де фінансування надається на прозорих умовах і підкріплюється вимогами щодо звітності та відповідального використання коштів. Гранти спрямовуються на підтримку спортивних заходів, інфраструктури та розвитку юнацького спорту, що стимулює залучення громадян до активного способу життя.

Таким чином, досвід європейських країн може стати цінним орієнтиром для України у створенні ефективної системи фінансування спорту та його популяризації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прошук Е. П. Європейський досвід теоретико-методологічних підходів до державного управління фізичною культурою і спортом. *Право та державне управління*. 2022. № 1. С. 189-196. DOI: <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.1.28>.

2. Данилюк І. Чому спортклуби ЄС – громадські організації? Коаліція EU Sport. 2022. URL: <https://eusport.org.ua/2022/07/nonprofits/>.

3. Данилюк І. Як фінансується спорт у 10 містах Європи. Коаліція EU Sport. 2022. URL: <https://eusport.org.ua/2022/09/ten-cities/>.